

Szókincsünk 88 százaléka magyar eredetű

Dr. Klemm Antal előadása a magyar nyelv alkataráról

(A Délmagyarország munkatársától) A Horthy Miklós-tudományegyetem Barátainak Egyesülete csütörtökön délután fél 7 órakor szabadegyetemi előadást tartott. Dr. Koltay-Kastner Jenő elnöki megnyitása után dr. Klemm Antal egyetemi nyilvános rendes tanár, a kiváló nyelvész tartotta meg „A magyar nyelv alkata” című előadását.

Am előadó bevezetésül a magyar nyelv eredetét tárgyalta. Ma már kétségtelenül be van bizonyítva, hogy a magyar nyelv finnugor eredetű. A magyarság a Krisztus születése előtti harmadik és második évezredben a Volga folyónak Káma és Bjelaja nevű mellékfolyói körül elterülő vidéken lakott és elszakadván a legközelebbi finnugor rokonoktól, hosszú vándorlások után jutott el mai hazájába.

A nyelv anyagát három csoportba lehet elkülöníteni: hangtan, szótan és mondat. Am előadó ismertette a magyar magánhangzók mai jellemző sajátosságait és a magyar hangállomány előzményeit: eredetét és fejlődését, majd tárgyalta a magyar nyelv hangsúlyozását és hangjelzését. Nyelvünk hangállományának ismertetése után az előadó szótonyi szempontból tárgyalta nyelvünk alkatarát. A magyar nyelvben — mint mondotta — miként más nyelvekben is, különböző szófajok fejlődtek ki. A nyelvek közös fejlődése az emberiség gondolkodásmódjának szerkezeti egyformaságára vezethető vissza. Itt kitért az előadó arra a kérdésre is, hogy a szó, vagy a mondatot illeti-e meg az elsőbbség a kifejlődésben. „Mondatban született a szó” — oldotta meg a problémát dr. Klemm Antal. Felvetette az előadó azt a kérdést is, hogy hány szó van a magyarban és azok közül mennyi az eredeti, mennyi az idegen nyelvekből átvett szavak száma. A magyar szókincsnek, amely igen tekintélyes, 88,4 százaléka eredeti magyar.

Sorra kerültek ezután a magyar szóalkotás módjai: szóképzés és szóösszetétel. A magyar nyelvet különösen jellemzi a szóképzésben való rendkívül gazdagsága. A képzők eredetének ismertetése után az előadó mondatnyi szempontból ismertette nyelvünk alkatarát. A magyar nyelv más nyelvektől eltérő mondat szerkezeti sajátosságokkal rendelkezik. A magyar állítmány nemcsak így lehet, hanem névszó is: főnév, melléknév, névmás. Az állítmányon kívül a többi mondatrészeknek is sajátos magyar jellemző sajátosságaik vannak. Nyelvünkben, mint más nyelvekben is, az egyszerű mondatokon kívül összetett mondatok is vannak. Legrégibb nyelvemlékünk, a XIII. század elejéről való Halotti beszéd alárendelt viszonyú összetett mondatokkal kezdődik. A magyar nyelvre jellemző, hogy összetett mondatok helyett, néha igenévi szerkezeteket használ, különösen a régi nyelvben. Ilyenek például a madárlátta kegyér, napnyugta után kifejezések.

Befejezésül az előadó a magyar nyelv mondatnyi sajátosságai közül

a magyar szórendet tárgyalta. A magyar szórend más nyelvektől eltérően inkább lélektani, mint grammatikai, ezért a legjobban kiemelt

ezt nyomban követi az állítmány. Am előadónak dr. Koltay-Kastner Jenő köszönte meg ismereteket bővíítő hasznos előadását.

Félmillió pengő a Főméltóságu Asszony akciójából a szegénysorsu honvédcsaládoknak

Budapest, május 13. A Főméltóságu Asszony felhívására az egész ország lakossága őszinte lelkesedéssel adakozott a téli segélyakcióra. A gyűjtés eredménye minden várakozást felülmúlt. Így egyedül a honvédség és a csendőrség együttes gyűjtése részint tiszták adományai-ból részint egyszerű közlegények, katonák és csendőrök filléreiből félmillió pengőt eredményezett. A

honvédvezérkar főnöke 519.828 pengő 49 fillért az inségesek segélyezésére bocsátott. A Főméltóságu Asszony azonban nemcsak elhatározással az egész összeget visszautalta a honvédvezérkar főnökének azaz, hogy azt az arra rászoruló honvédcsaládok támogatására fordítsák. Honvédeink fillérei tehát a legjobb helyre kerülnek. (MTI)

»Ébredés«, — amelyből a rendőrségi őrizetes cellában lett ébredés

Tíz hónapig kitűnően gyümölcsöztek a poétaálmok, mégis rossz végük lett

(A Délmagyarország munkatársától) A versfaragást általában nem szokták a túlságosan jól jövedelmező foglalkozások közé sorozni. A költő és a sorsharag — miként azt már Petőfi megénekelte — egy anyaméhben születtek és hogy ez nem aféle költői túlzás, arra meg-számlálhatatlan példát szolgáltat az irodalomtörténet, amelynek számos multbeli nagysága belehalt — a nagy halhatatlanságba.

Szerencsére vannak kivételek is, mint például Fehér Ottó László, a szegedi „poéta-őstehetség”, akit a gyalupad mellől szólított el a költői ihlet a Parnasszus virányaira. A múza csókja felélesztette az isteni szikrát és az asztalosságát egy napon arra ébredt, hogy ő született költői őstehetség. Nekilátott a versírásnak és serény munkájának eredményeként most egy éve ki is hozott saját kiadásában egy szürkeborítékos, vékonyka versfüzetet, amelynek stilszerűen az „Ébredés” címet adta. A harminckét oldalas füzetben harminc vers sorakozott, amelyek legtöbbjét egy-egy közéleti nagyságnak dedikálta a költő, ezzel is bebizonyítva, hogy megfelelő jártassággal bír az irodalmi berkekben szokásos fogások terén.

A versfüzet elé előszót is íratott, amely mellett, hogy Fehér Ottó László költői értékelését adja, megállapítva róla, „minden elfoglaltság nélkül”, hogy tehetség, kiemeli azt is, hogy „tisztá, becsületes keresztény lélek.” A becsületességgel természetesen összefér az üzleti szellem és éppen ezért nem lehet szemére vetni Fehér Ottó Lászlónak, hogy versfüzetét sokezer példányban könyv-matva, nyakába vette az országot és hóna alá csapva egy-egy köteget az „irodalmi termék”-ből, házról-házra járva árúsította. Végre egy költő, aki az önadminisztrációhoz is ért!

A fiatal költőseni először szülővárosát, Szegedet házalta végig, mégpedig, hogy buzgólkodása sikeresebb legyen, tiszteletpéldányokat juttatott mindazoknak a társadalmi

előkelőségeknek, akiknek egy-egy versét dedikálta és igazi zsenire valló önérzettel elhárította az illetőknek azt a szándékát, hogy a füzetke ellenértékét pénzben átnyújtsák. Ehelyett — ajánlóleveleket kért testületekhez, egyesületekhez és ezeknek az ajánlóleveleknek a birtokában azután névsor alapján terjesztette könyveit, hivatkozva előkelő pártfogóra.

Tíz hónapig át terjesztette az újabb, meg újabb kiadást megért versfüzetet, amelyért — saját bevallása szerint — két pengő negyven fillértől nyolc pengőig terjedő összeget kért aszerint, hogy „kikből mennyit nézett ki.” Mindez talán soha nem derült volna ki, ha a költő közben el nem éri a sorsharag egy zord államrendőrségi detektív személyében, aki egy hatszáz pengőért erő felsőkabát jogtalan elsajátításának ügyében előállította a rendőrségre.

A felöltöt — mint már megírtuk — a szegedi zálogházban véletlenül cserélte el a raktárkezelő és adta át a kabátját kiváltó Fehér Ottó Lászlónak a sajátja helyett, a „becsületes lélek” azonban nyilván ezidőtájt nem volt az „ébredés” állapotában, mert nem sietett a raktárkezelőt felvilágosítani tévedéséről, hanem a sajátjánál háromszorta értékesebb kabáttal meglepett. A rendőrségen való kérdőrevonásakor azt a mesét adta elő, hogy a kabátot eladta egy pesti úrnak, akit meg is nevezett, azonban órákon belül kiderült, hogy vallomásánál is a „poetica licentia”-t alkalmazta, azaz nem mondott igazat. Az igazságot a rendőrség derítette ki, amikor rájött, hogy a kabátot a poéta átvitte Szabadkára és ott zálogostotta el. A városháza épületében lévő pénztárat zálogház raktárában meg is találták.

A rendőrségen utánanézték Fehér Ottó László egyéb viselt dolgainak is, mert felettébb gyanúsak találták, hogy a fiatalembernél megmozgatásakor 5000 pengő meghaladó készpénzt találtak, valamint rengeteg címet az ország minden részéből és egy, különös bélyegző-

PÉNTEK, 1943. május 14. MAGYAR HÍRZÁR 5

lenyomat-gyűjteményt. Arra nézve, hogy a bélyegzőlenyomatokat milyen célból gyűjtötte a költő, eddig még nem sikerült elfogadható magyarázatot találni, a nála talált jelentékeny összegre vonatkozólag azonban határozottan állította, hogy azt verskönyvei eladásából gyűjtötte össze. A rendőrségen kételkedéssel fogadták ezt a vallomást, mert hihetetlennek látszott, hogy egy harminckétoldalás versfüzet jövődelméből — amellet, hogy egy év óta élt és ruházkodott belőle, — még 5000 pengőt meghaladó összeget is lehessen gyűjteni. Erre még aligha volt eset a világirodalomban.

A rendőrség széleskörű nyomozást indított a nagyszegű pénz származásának megállapítására, mert az volt a gyanú, hogy esetleg valami más, törvénybe ütköző módon szerezte azt a poéta. A nyomozás azonban azzal a meglepő eredménnyel járt, hogy a költő ezúttal minden valószínűség szerint igazat mondott. Megtalálták ugyanis a fiatalember Hétvezér-utcai lakásán a költő sajátkezü följegyzéseit és ezek között egy hosszú listát, amelyen száznál több város és község neve szerepel, amelyeket az utolsó tíz hónap alatt verseivel sorra látogatott, azaz kristálytisztá irodalmi szóval: „Jártarhatt.” Járt Budapesten, Kalocsán, Békésen, Gyulán, Csabán, Szolnokon, Szabalkán, Újvidéken, Gyomán, Zagyvarékáson és egész sor apróbb-nagyobb községben. Pontosan százhuszonhat várost és községet járt be irodalomterjesztő körútján, ahova csak tehetett, ajánlólevelekkel kopogtatott be és csak úgy dőlt a zsebébe a pénz. A magyar költészet akárhán halhatatlanja egész életében nem keresett annyit versírással, mint a gyalupadtól elrugaszkodott fűzfapoéta első irodalmi megnyilatkozásával, a harminckét oldalas versfüzettel tíz hónap alatt.

Egy költő egyéniségéhez remekül illik a bohémosság és nyilván ebben kell keresni az okát annak, hogy bár az összetarhált pénzekből szépen kiöltözködött és csináltatott magának arany pecsétgyűrűt is, még hozzá egyszerre kettőt (szegény Petőfinek egy se volt!) de azért egyre másra látogatta a vidéki zálogházakat is. A két pecsétgyűrű is már csak zálogcédula alakjában került elő, ugyanígy egy másik felöltője is.

A rendőrségen tovább gyűjtik az adatokat Fehér Ottó László viselt dolgaival kapcsolatban, egyelőre ugyan nem az irodalomtörténet, hanem a Pitaval számára. A poétaszéninek, akit poétaálmaiból a rendőrségi őrizetes cellában ért a prózai ébredés, a detektívek máris fejére olvasták füzetek egyik versének két sorát:

„Vigyázzon mindenki, mi föl, rosszat csinál.
Mert egyszer mindenki bírói asztal!”

Ha a költészet terén csak fűzfapoétának bizonyult is Fehér Ottó László, de vátesznek — legalább ebben az esetben — mégis bevált: a baj csak az, hogy nem fogadta meg a saját intelmét, ezért érte el a költőt a sorsharag.